

NORGES HØYESTERETT

Den 26. oktober 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-02022-A, (sak nr. 2012/518), sivil sak, anke over dom,

Tore Wæraas
Vidar Øie Nilsen

(advokat Ervin Auren – til prøve)

mot

Nordavis AS

(advokat Jan Kaare Tapper)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Matheson**: Saken gjelder spørsmål om konsernselskaper etter en konkret vurdering skal identifiseres med hverandre ved anvendelse av en vedtektsbestemmelse om stemmerettsbegrensninger i et aksjeselskap.
- (2) Nordavis AS er et medieselskap med forretningsadresse i Alta. Selskapet er eieier av avisen Altaposten. Det har også eierinteresser i andre aviser og driver dessuten nærradio og lokal-tv i Vest-Finnmark.
- (3) Selskapet ble stiftet 3. mai 1969 med formål å utgi en politisk uavhengig avis. Etter de opprinnelige vedtektenes § 9 kunne ingen aksjonær, personlig eller ved fullmakt, stemme med mer enn 20 aksjer. I forbindelse med en kapitalutvidelse som ble besluttet på generalforsamlingen 14. mars 1989, ble stemmerettsbegrensningen endret slik at § 9 bestemmelsen ble lydende:

"I generalforsamlingen har hver aksje en stemme. Ingen aksjeeier kan personlig eller ved fullmektig avgi stemme for mer enn 10 % av det samlede antall aksjer."

- (4) Etter vedtak på generalforsamlingen den 29. mars 2007 fikk § 9 et nytt tredje punktum som avklarte nærmere hvor mange aksjer en fullmektig kunne stemme for. Bestemmelsen ble da lydende:

"I generalforsamlingen har hver aksje en stemme. Ingen aksjeeier kan personlig eller ved fullmektig avgi stemme for mer enn 10% av det samlede antall aksjer. Den som avgir stemmen behandles som om han eide samtlige aksjer vedkommende stemmer for, slik at ingen person kan avgi stemmer for mer enn 10%."

- (5) En av aksjonærene i Nordavis AS – Harstad Tidende Gruppen AS, heretter HTG – er ene- eller majoritetseier i flere nord-norske avisbedrifter. HTG er et heleid datterselskap av holdingselskapet Polaris Media ASA – heretter Polaris. Polaris danner sammen med sine heleide datterselskaper og deres underliggende selskaper, et konsern, jf. aksjeloven § 1-3.
- (6) HTG foretok i 2008 og 2009 flere oppkjøp av aksjer i Nordavis AS. I 2009 solgte selskapet en del av denne porteføljen videre til Bladet Tromsø AS og Harstad Tidende AS. Begge disse er datterselskaper av HTG og dermed en del av Polariskonsernet.
- (7) Styret i Nordavis AS rettet forut for generalforsamlingen i 2009 en henvendelse til Mediebedriftenes Landsforening – heretter MBL. I henvendelsen ble det reist spørsmål om hvorledes den nye eiersituasjonen skulle håndteres i forhold til vedtektenes § 9 om at ingen aksjonær personlig eller ved fullmektig kunne stemme for mer enn 10 prosent av det samlede antall aksjer. MBL svarte – med visse forbehold – at HTG "bør identifiseres med Bladet Tromsø AS og Harstad Tidende AS".
- (8) Av vedlegg til protokollen for generalforsamlingen i Nordavis AS i 2009 fremgår at HTG var den eneste av aksjonærene fra Polariskonsernet som møtte. Protokollen viser at HTG – som på det tidspunkt selv eide aksjer ut over hva selskapet kunne stemme for – bare var representert med 686 aksjer. Dette tilsvarte 10 prosent-begrensningen etter vedtektenes § 9.
- (9) HTG kjøpte senere i 2009 og i 2010 flere aksjer i Nordavis AS. Parallelt med oppkjøpene fortsatte man å videreselge aksjer til egne datterselskaper, henholdsvis til Bladet Tromsø AS, Harstad Tidende AS, Troms Folkeblad AS og Framtid i Nord Avisdrift AS. Nordavis-aksjer ble også videresolgt til Adresseavisen AS og Sunnmørsposten AS som er døtre av andre datterselskaper enn HTG i Polariskonsernet.
- (10) På generalforsamlingen i Nordavis AS den 22. mars 2010 var seks av de nevnte selskapene i Polariskonsernet representert med til sammen 4 086 aksjer. Av protokollen fremgår at det med 4 088 mot 810 stemmer ble vedtatt "å opprettholde praksis i Nordavis og ikke identifisere aksjonærene". Vedtaket innebar at selskapene innen Polariskonsernet ikke skulle anses som én aksjeeier. På samme generalforsamling ble det med 4 089 mot 809 stemmer vedtatt å endre vedtektenes § 9 slik at den ble lydende:

"I generalforsamlingen har hver aksje en stemme."

- (11) Videre ble vedtektenes § 5 endret slik at styret ble utvidet fra seks til sju medlemmer. Et nytt styremedlem ble valgt i samsvar med dette.

- (12) Tore Wæraas og Vidar Øie Nilsen, som er aksjonærer i Nordavis AS, reiste ved stevning 30. desember 2010 søksmål mot selskapet med påstand om at de nevnte beslutningene på generalforsamlingen i 2010 er ugyldige. Det ble anført at selskapene i Polariskonsernet under stemmegivningen skulle ha vært identifisert med hverandre og dermed ansett som én aksjonær. I så fall ville ingen av de foreslåtte vedtektsendringene blitt vedtatt ettersom det nødvendige to tredjedels flertall som aksjeloven § 5-18 første ledd krever, da ikke ville vært oppnådd.
- (13) Etter at sorenskriveren ved Alta tingrett sa seg inhabil, ble saken overført til Hammerfest tingrett som den 8. juli 2011 avsa dom med slik domsslutning:
- "1. **Beslutning om endring av vedtektenes § 5 og § 9 samt beslutning om valg av styremedlemmer i generalforsamlingen i Nordavis AS avholdt 22. mars 2010 er ugyldige.**
 2. **Nordavis AS betaler sakskostnader til Tore Wæraas og Vidar Øie Nilsen med 68 541 – sekstiåttetusenfemhundreogførtien – kroner innen 2 – to – uker etter dommens forkynnelse."**
- (14) Nordavis AS anket avgjørelsen til Hålogaland lagmannsrett som den 11. januar 2012 avsa dom med slik domsslutning:
- "1. **Nordavis AS frifinnes.**
 2. **Partene bærer sine egne sakskostnader både for tingretten og for lagmannsretten."**
- (15) Wæraas og Øie Nilsen har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen. Det er fremlagt ett nytt dokument for Høyesterett. For øvrig står saken i samme stilling som for lagmannsretten.
- (16) De ankende parter – *Tore Wæraas og Vidar Øie Nilsen* – har for det vesentlige gjort gjeldende:
- (17) Rettspraksis gir eksempel på at handlinger som representerer en omgåelse av formålet med en vedtektsfestet stemmerettsbegrensning, ikke anses for å ha rettsvirkning. Denne praksis gir støtte for identifikasjon av konsernselskaper når det er foretatt spredningssalg for å kunne stemme for alle aksjer som holdes på flere hender. Synspunktet har solid støtte i langvarig, samstemt og fast juridisk teori.
- (18) Det eneste tenkelige formålet med stemmerettsbegrensningen i vedtektenes § 9 må ha vært å sikre spredt aksjonærinntflytelse og hindre at store aksjeeiere får dominerende stilling i selskapet. Bestemmelsen lest i sammenheng med § 2 om selskapets formål om å utgi en uavhengig avis, bekrefter dette.
- (19) HTGs overdragelse av Nordavis-aksjer til selskaper innen Polariskonsernet har hatt som uttalt målsetting å oppnå stemmerett for alle aksjene på generalforsamlingen. Spredningssalget er derfor en ren omgåelse av den klare grunntanken bak vedtektsbestemmelsen. Dette gir sikkert grunnlag for å bedømme konsernselskapene som én aksjonær ved anvendelse av stemmerettsbegrensningen.

- (20) Nordavis AS har ikke tidligere stått overfor en situasjon der det har vært spørsmål om å foreta identifikasjon av konsernselskaper. For løsningen av nærværende sak er det derfor ikke noe tolkningsmoment at man ved vedtektsendringen i 2007 ikke også regulerte dette spørsmålet.
- (21) Styrets godkjenning av HTGs spredningssalg og kunnskap om formålet med dem, kan ikke ses som en aksept av at selskapene i Polariskonsernet skal få stemme for alle aksjene.
- (22) Det foreligger ingen praktisering av vedtektene som gir holdepunkter for å fravike disse utgangspunktene. Generalforsamlingens aksept av at Wæraas i 2006, 2007 og 2008 har fått stemme for sine direkte og indirekte eide aksjer, gjelder uansett en så begrenset overskridelse av 10 prosent-begrensningen, at stemmegivningen ikke kommer i konflikt med formålet med vedtektenes § 9.
- (23) Ved tolkningen må det også ha vekt at både Wæraas og Polariskonsernet ved generalforsamlingen i 2009 innrettet seg etter MBLs råd og hver bare stemte for 10 prosent av aksjene de kontrollerte.
- (24) Tore Wæraas og Vidar Øie Nilsen har nedlagt slik påstand:
1. **Beslutning om endring av vedtektenes § 5 og § 9 samt beslutning om valg av styremedlemmer i generalforsamlingen i Nordavis AS avholdt 22. mars 2010, er ugyldige.**
 2. **Nordavis AS betaler sakskostnader til Tore Wæraas og Vidar Øie Nilsen for alle instanser."**
- (25) Ankemotparten – *Nordavis AS* – har for det vesentlige gjort gjeldende:
- (26) Et aksjeselskaps vedtekter skal tolkes objektivt med stor vekt på ordlyden. Det følger av rettspraksis at man i tvilstilfelle ikke skal tolke slike regler videre enn de gir sikkert grunnlag for.
- (27) Nordavis AS' vedtekter inneholder ingen bestemmelse om identifikasjon av konsernselskaper ved anvendelse av stemmerettsbegrensningen. Man kan derfor hverken på bakgrunn av ordlyden i § 9 eller ved hjelp av gjeldende tolkningsprinsipper utlede at stemmerettsbegrensningen må forstås slik at aksjer eid av konsernselskaper skal ses under ett.
- (28) Selv om det kan antas at § 9 har hatt med et ønske om spredt aksjonærinnflytelse å gjøre, kan det ikke sies noe sikkert om hva som har vært siktemålet med bestemmelsen. Vedtektenes § 2 om at selskapets formål er å utgi en uavhengig avis, endrer ikke på dette. Allerede redaktørplakaten, og nå også lov 13. juni 2008 nr. 41 om redaksjonell frihet § 4, sikrer redaksjonell frihet i forhold til eierne. Slik uavhengighet krever altså ingen forankring i selskapets vedtekter.
- (29) Dersom aksjonærene var av den mening at konsernselskaper skal identifiseres, hadde selskapet ved vedtektsendringen i 2007 foranledning til å sørge for at dette ble klargjort. Den manglende reguleringen av dette spørsmålet bekrefter at meningen må ha vært at bestemmelsen skal tas på ordet.

- (30) Lagmannsretten har under henvisning til selskapets praksis kommet til at konsernselskapene ikke skal identifiseres. Det er derfor ikke treffende når lagmannsretten samtidig uttaler at HTGs spredningssalg har vært en omgåelse av stemmerettsbegrensningen. Rettspraksis og juridisk teori om at identifikasjon av konsernselskaper kan foretas ved omgåelseshensikt, er derfor ikke relevant for løsningen av foreliggende sak.
- (31) HTGs oppkjøp og videresalg av Nordavis-aksjer har foregått i full åpenhet. Det har vært klart kommunisert at formålet var å kunne stemme for alle aksjene. Under disse omstendighetene taler styrets godkjenning av aksjeoverdragelsene mot at konsernselskaper kan identifiseres.
- (32) Selskapet har dessuten praktisert vedtektene slik at Wæraas på generalforsamlingene i 2006, 2007 og 2008 fikk avgi stemme både for direkte eide aksjer og aksjer eid indirekte gjennom hans heleide aksjeselskaper, selv om det samlede antall aksjer han da har fått stemme for overskred 10 prosent-grensen. Når Wæraas har fått stemme med alle de aksjene han har kontrollert, må det samme gjelde for aksjer eid og kontrollert av selskaper i et konsern. Spørsmålet er prinsipielt, og løsningen avhenger ikke av størrelsen på den porteføljen det er aktuelt å se under ett.
- (33) Nordavis AS har nedlagt slik påstand:
- "1. Anken forkastes.**
- 2. Tore Wæraas og Vidar Øie Nilsen dømmes til, in solidum, å betale Nordavis AS saksomkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett."**
- (34) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge.*
- (35) Aksjeloven § 4-1 første punktum bestemmer at alle aksjer gir lik rett i selskapet. Dernest heter det i § 5-3 første ledd, første og annet punktum:
- "Hver aksje gir én stemme når noe annet ikke følger av loven eller vedtektene. Vedtektene kan inneholde bestemmelser om stemmerettsbegrensning som er knyttet til person."**
- (36) Jeg redegjør først for hvilke utgangspunkter som gjelder ved fastleggelsen av hva som følger av et aksjeselskaps vedtekter om stemmerettsbegrensninger.
- (37) Som begge parter har vist til, er det "de objektive elementer, i første rekke vedtektenes ordlyd, som blir avgjørende for tolkningen", jf. Rt. 1998 side 1584 (Holta) på side 1589. I avgjørelsen er det også vist til, og gjengitt fra, Rt. 1994 side 471 (Wikborg) der det på side 474 blant annet heter:
- "Subjektive tolkningsmomenter kommer mer i bakgrunnen enn ved vanlig avtaletolkning, men forarbeidene til vedtektene vil likevel kunne ha betydning, særlig hvis ordlyden er uklar."**
- (38) Paragraf 9 i Nordavis AS' vedtekter er helt taus om identifikasjonsspørsmålet. Bestemmelsen gir – isolert sett – dermed hverken ut fra ordlyden eller relevante tolkningsprinsipper grunnlag for å innfortolke et krav om konsolidering av

konsernselskaper i generalforsamlingen. Det gjelder heller ingen alminnelig regel om identifikasjon av slike foretak i norsk selskapsrett, jf. Rt. 1994 side 581 (Scanvest) på side 587. Vi har altså ingen regel å falle tilbake på som sier at konsernselskaper, i mangel av andre holdepunkter, skal ses som én aksjonær.

- (39) Disse utgangspunktene innebærer etter mitt syn ikke at en vedtektsbestemmelse om stemmerettsbegrensninger som er taus om identifikasjonsspørsmål, må leses og forstås i et vakuum. Slik jeg ser det, kan altså ikke spørsmålet vi står overfor i denne saken løses ut fra vedtektens ordlyd alene, uten hensyn til hva som kan ha vært formålet med stemmerettsbegrensningen.
- (40) Etter min oppfatning gir Rt. 1995 side 46 (Nimbus) støtte for en slik tilnærming. Saken hadde sitt utspring i en avtale mellom to investorer – henholdsvis Nimbus og Brudevold – om å kjøpe aksjer i selskapet Kverneland AS. Etter selskapets vedtekter kunne ingen aksjonær stemme for mer enn 10 prosent av de stemmeberettigede aksjene i selskapet. Avtalen de to investorene inngikk, og som de holdt skjult, hadde en investeringsdel og en stemmegivningsdel. Stemmegivningsdelen gikk ut på at den ene aksjonæren skulle stemme etter den andres instruks. Høyesterett kom enstemmig til at denne delen av avtalen måtte anses ugyldig, men delte seg i et flertall og et mindretall for så vidt gjaldt begrunnelsen for løsningen av de øvrige spørsmål i saken. Det er den felles bedømmelsen av stemmegivningsdelen som er det sentrale for vurderingen i foreliggende sak.
- (41) Flertallet karakteriserte denne delen av avtalen som "en rettsstridig omgåelse av stemmerettsbegrensningene i Kvernelands vedtekter", jf. side 51. Annenvoterende, som representant for mindretallet, var enig i dette, men utdypet karakteristikken noe nærmere i sitt votum. Han uttalte at hele arrangementet etter hans oppfatning forfulgte et rettsstridig formål, jf. side 53. Deretter heter det:

"Det rettsstridige, og det som skiller Brudevold-avtalen fra en regulær stemmeavtale i aksjonærforhold, lå i at det i virkeligheten bare opptrådte en aksjonær, Nimbus, som – maskert i forhold til Kverneland – ville skaffe seg adgang til å stemme for to. Formålet med dette var å komme utenom stemmerettsbegrensningen i Kvernelands vedtekter, og dette var, slik jeg ser det, også avtalens eneste formål."

- (42) Videre uttalte han:

"En vedtektsbestemt stemmerettsbegrensning i et aksjeselskap er i og for seg en fullt lovlig bestemmelse, som kan ha – og i Kvernelands tilfelle også hadde, etter hva vi vet – sin helt saklige og aktverdige bakgrunn. Den vil være bekjentgjort i det offentlige selskapsregister, og den er bindende for alle aksjonærer og aksjekjøpere i selskapet. En slik bestemmelse har derfor også krav på rettsordenens beskyttelse. En avtale som setter begrensningen til side vil – om den er kjent for dem som handler for selskapet – måtte være uten rettsvirkning i forhold til dette."

- (43) Jeg finner det klart at den samlede Høyesteretts karakteristik av arrangementet i Nimbus-saken som rettsstridig, var et resultat av at fremgangsmåten som var valgt innebar en omgåelse av stemmerettsbegrensningen i vedtektene. Annenvoterende fremhevet i sin begrunnelse sågar at avtalens *eneste* formål hadde vært å komme utenom en begrensning som hadde en saklig og aktverdig "bakgrunn".
- (44) Videre er min oppfatning at det for rettsstridsvurderingen ikke kan spille noen rolle at omgåelsen foregår åpent, i motsetning til skjult slik som i Nimbus-saken. For å kunne gi

en vedtektsbestemmelse rettsordenens beskyttelse, må også *formålet* med regelen tillegges vekt ved den nærmere fastlegging av dens innhold. En omgåelse av formålet bryter med dette, uavhengig av om omgåelsen foregår åpent eller i det skjulte.

- (45) For ordens skyld nevner jeg at en uttalelse i Rt. 1994 side 581 (Scanvest) synes å gi en spire til den omgåelsesdoktrine som er mer utviklet i den senere Nimbus-dommen. I Scanvest-dommen heter det på side 586 at det ikke forelå "noen omgåelseshensikt som kan få betydning for saksutfallet". Selv om uttalelsen er knyttet til en sak som gjaldt forståelsen av en aksjonæravtale, peker den etter mitt syn i retning av en rettssetning om at man ved rene omgøelser må kunne se bort fra den løsning som ellers ville følge av alminnelig tolkning.
- (46) På bakgrunn av uttalelsene i Nimbus-dommen – og delvis også i Scanvest-dommen – er min oppfatning at dersom en vedtektsfestet stemmerettsbegrensning har til formål å sikre mot at aksjonærinnflytelse konsentreres på noen få hender, vil et spredningssalg til konsernselskaper utelukkende for å kunne stemme for aksjer som alle er kontrollert på én hånd, være en rettsstridig omgåelse av stemmerettsbegrensningen. Ved slikt spredningssalg vil formålet med begrensningen bare kunne gis rettsordenens beskyttelse dersom man i generalforsamlingen bedømmer konsernselskapene som én aksjonær.
- (47) Synspunktet har god støtte i en langvarig og samstemt juridisk teori. I lys av rettskildet bildet finner jeg grunn til å redegjøre nokså detaljert for dette.
- (48) Eksempelvis uttaler Mads Henry Andenæs, Aksjeselskapsrett, (1981) på side 163 følgende:
- "Problemstillingen er særlig aktuell hvor aksjene erverves av ulike selskaper i konsern eller foretaksgruppe. Når konsern eller foretaksgruppe erverver aksjer, vil fordelingen på konsernets eller gruppens ulike selskaper bero på flere synspunkter. Det kan ikke være illojalt at hensynet til å redusere virkningen av en stemmerettsbegrensning inngår i denne vurdering. Det vil for så vidt være berettiget å fordele aksjene i større utstrekning enn man ellers ville gjort.**
- Kjernen i lojalitetskravet er at hensynet til å unngå stemmerettsbegrensningen ikke må være det eneste som begrunner fordelingen på ulike selskaper; fordelingen må ha en viss selvstendig saklig begrunnelse."**
- (49) Andenæs gir altså her uttrykk for at lojalitetskravet ikke er oppfylt dersom hensynet til stemmerettsbegrensningen er det eneste som begrunner en fordeling av aksjene; et forhold annenvoterende også fremhevet i den senere Nimbus-dommen. Synspunktet til Andenæs er uendret i 1992-utgaven, se side 304. Senere gir han i Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper (2006) side 299 anvisning på at omgøelses- og gjennomskjæringssynspunkter kan føre til samme resultat som proformaverk. På side 300 fortsetter han:
- "Om man f.eks. tenker seg at aksjonær A har det maksimale antall aksjer som det er adgang til å stemme for i C, og så erverver ytterligere aksjer i C gjennom et selskap B som A kontrollerer, vil resultatet lett bli at A og B må betraktes som én aksjonær i forhold til stemmerettsbegrensningen i C."**
- (50) Et tilsvarende standpunkt er inntatt av Tore Bråthen, Personklausuler i aksjeselskaper (1996) som på side 323 uttaler:

"I hvert fall i de tilfeller hvor en aksjepost er eller blir fordelt på forskjellige konsernselskaper i den hensikt å omgå en vedtektsbestemte ervervs-, eier- eller stemmerettsbegrensning, bør aksjeerververne eller aksjonærene i konsernet ses under ett. ...

... I den utstrekning det er holdepunkter for at formålet med vedtektsbestemmelser er å begrense den enkelte aksjonærs innflytelse i selskapet, bør konsernselskaper derfor konsolideres."

(51) Videre uttaler han på side 487:

"Et fellestrekk for de tilfeller hvor flere aksjonærer bør betraktes som én i forhold til stemmerettsbegrensningen, er at det foreligger en sprednings- eller omgåelsessituasjon."

(52) Magnus Aarbakke mfl., Aksjeloven og allmennaksjeloven (2012) er av samme oppfatning. På side 41 uttales det om identifikasjonsspørsmålet generelt:

"Plass for identifikasjonssynspunkter vil det også være f.eks. om man står overfor opplegg som ikke synes å ha andre formål enn å skulle begrense betydningen av en lov- eller vedtektsbestemt regel. I slike tilfeller kan det være like fruktbart å vurdere forholdet ut fra en rettsmisbruks- eller lojalitetssynsvinkel."

(53) Hvordan stemmene skal beregnes når aksjene tilhører forskjellige selskaper i konsern, er omtalt hos Aarbakke mfl. på side 333 der det heter:

"Spørsmålet om slike aksjeeiere skal identifiseres med hverandre (konsolideres) i forhold til vedtektsfestede stemmerettsbegrensninger, kan reguleres i vedtektene. I mangel av slik vedtektsbestemmelse må utgangspunktet være at det ikke er grunnlag for identifikasjon. Atskillig kan likevel tale for å anse konsernselskaper som én aksjeeier, iallfall når datterselskapene er heleide."

(54) Aarbakke mfl. går her et skritt lenger enn juridisk teori for øvrig, idet det fremholdes generelt at heleide konsernselskaper bør identifiseres, altså også utenfor omgåelsestilfellene.

(55) Denne gjennomgangen viser etter min oppfatning at spørsmålet om Polarisselskapene i nærværende sak skal ses som én aksjonær på generalforsamlingen, vil bero på om formålet med stemmerettsbegrensningen i Nordavis AS' vedtekter § 9 har vært å hindre at en enkelt aksjonær får dominerende innflytelse i selskapet og om det eneste siktemålet med spredningssalget har vært å omgå dette formålet.

(56) Tingretten har i sin dom lagt til grunn at beslutningen om å ha en stemmerettsbegrensning i vedtektene ikke gir særlig mening om det ikke har vært for å spre makt og hindre maktkonsentrasjon hos større eiere. Også lagmannsretten har funnet det nærliggende å anta "at et sentralt hensyn var ønsket om å spre makt og hindre konsentrasjon av innflytelse". Dette er jeg enig i. Det er vanskelig å se at stemmerettsbegrensninger kan begrunnes i andre hensyn enn å hindre at en eller noen få aksjonærer skal få dominerende innflytelse i selskapet. Også i juridisk teori er et slikt hensyn beskrevet som hovedbegrunnelsen for denne type regler. Jeg viser her til Mads Henry Andenæs, Aksjeselskapsrett (1992) side 303, tilsvarende Tore Bråthen, Personklausuler i aksjeselskaper (1996) side 467.

- (57) I saken her harmonerer en slik forståelse av siktemålet med stemmerettsbegrensningen godt med formålsbestemmelsen i Nordavis AS' vedtekter § 2. Opprinnelig var formålet å utgi en "politisk uavhengig" avis, senere endret til å utgi en "uavhengig" avis. Å forhindre at en aksjonær får en dominerende stilling bidrar til å sikre uavhengigheten.
- (58) Jeg vil i denne forbindelse også peke på at det på generalforsamlingen i 1989 i samband med vedtak om kapitalforhøyelse i selskapet, ble besluttet også å endre vedtektenes § 9 om stemmerettsbegrensninger slik som allerede nevnt innledningsvis. Ved endringen gikk man fra å knytte stemmerettsbegrensningen til et bestemt antall aksjer over til å knytte den til en prosentandel av det samlede antall aksjer. Referatet fra det forberedende styremøtet til generalforsamlingen der kapitalutvidelsen skulle vedtas, viser at det opprinnelig var foreslått å sette andelen til 20 prosent. I referatet heter det imidlertid at det ble truffet vedtak der forslaget til kapitalforhøyelse ble godkjent "med unntak av vedtektsendringen hvor 20% ble endret til 10%". Generalforsamlingen sluttet seg til dette. Opptakten til – og den endelige beslutningen om – størrelsen på den nye stemmerettsbegrensningen underbygger at formålet har vært å opprettholde et vern mot at store aksjonærer skal kunne få dominerende innflytelse i selskapet.
- (59) Spørsmålet blir etter dette om spredningssalget har hatt som sitt eneste siktemål å omgå stemmerettsbegrensningen i vedtektene for på den måten, i strid med formålet, å få dominerende innflytelse i selskapet.
- (60) I lagmannsrettens dom heter det om bakgrunnen for oppkjøpene og aksjeoverdragelsene:
- "Ifølge Rolf A. Erstad, som er styreleder i Harstad Tidende Gruppen AS, var eierandelen i Nordavis AS deres verktøy i Finnmark. Erstad forklarte for lagmannsretten at Harstad Tidende Gruppen AS har ønsket å utføre et eierskap som reflekterer eierforholdet, og at man har vært åpen overfor selskapet om at oppkjøp og videre overdragelser av aksjer til konsernselskap innen Polaris Media ASA har blitt gjort for å oppnå stemmerett for alle aksjene på generalforsamlingen."**
- (61) Forklaringen som gjengis, viser at det var en erklært målsetting med transaksjonene å komme utenom stemmerettsbegrensningen. Særlig mye tydeligere kan dette ikke sies. Lagmannsretten har da også konkludert med at man har "en situasjon hvor man fordeler aksjer blant flere selskap i et konsern for å omgå stemmerettsbegrensningen". Jeg slutter meg uten videre til dette.
- (62) På denne bakgrunn er det i utgangspunktet grunnlag for å se konsernselskapene som stemte på Nordavis AS' generalforsamling i 2010, som én aksjonær. Dette innebærer at disse selskapene til sammen bare skulle vært tillatt å stemme for 10 prosent av det samlede antall aksjer i selskapet.
- (63) Nordavis AS har anført at noen omgåelse likevel ikke har funnet sted, idet man ved den vedtektsendringen som ble foretatt i 2007, må ha ment at det ikke skulle gjelde noe prinsipp om identifikasjon av konsernselskaper. Selskapet tok derfor ikke inn noen klargjørende bestemmelse om dette i vedtektene. Dette burde selskapet ha gjort om man hadde ment at konsernselskaper skulle identifiseres.
- (64) Jeg er ikke enig i dette.

- (65) Daglig leder henvendte seg i 2006 til selskapets revisor med spørsmål om hvordan stemmerettsbegrensningen i de daværende vedtektenes § 9 var å forstå med hensyn til hvor mange aksjer en fullmektig kunne stemme for. Svarbrevet omhandler i hovedsak dette spørsmålet. Brevet forteller samtidig at forespørselen var blitt forelagt revisors advokatforbindelse. Det eneste man finner i brevet om identifikasjon, er følgende passus:
- "Til slutt reiste vi spørsmål om familiære forhold, forskjellige selskaper i et konsern eller en gruppe foretak kan ses sammen og medføre en stemmebegrensning. Også her ble det nevnt at dersom ikke vedtektene uttrykkelig nevner slike forhold, er det ikke uten videre grunnlag for en identifikasjon."**
- (66) Hverken i 2006 eller på tidspunktet for generalforsamlingen i 2007, var identifikasjon av konsernselskaper tatt opp som noen problemstilling i selskapet. Som jeg allerede har nevnt, startet HTGs oppkjøp først i 2008 og spredningssalgene i 2009. Jeg kan ikke på noen måte se at selskapet på bakgrunn av revisors redegjørelse eller eiersituasjonen på tidspunktet for generalforsamlingen i 2007, hadde noen foranledning til å ta opp spørsmålet om konsernselskapers stemmegivning i generalforsamlingen. Jeg tilføyer at generalforsamlingen – som er det kompetente selskapsorganet i denne forbindelse – ikke hadde vært involvert i korrespondansen med revisor.
- (67) Nordavis AS har også gjort gjeldende at det følger av selskapets praksis at identifikasjon ikke finner sted, og at det derfor ikke foreligger noen omgåelse. Det siktes her til at man på generalforsamlingene i 2006, 2007 og 2008 ikke har identifisert Wæraas som personlig eier av aksjer i Nordavis AS med de selskaper som var kontrollert av ham, og som også eier aksjer i selskapet. Det er anført at aksjeeiende konsernselskaper må bedømmes på samme måte som Wæraas og hans selskaper.
- (68) Rent faktisk har Wæraas i de tre generalforsamlingene fått stemme for henholdsvis 10,2, 10,4 og 10,4 prosent av det samlede antall aksjer i selskapet. Jeg kan imidlertid ikke se at denne stemmegivningen kaster lys over hvordan vedtektene skal forstås med tanke på identifikasjon.
- (69) For at praksis skal kunne tillegges betydning som tolkningsmoment, er det en forutsetning at praktiseringen gir uttrykk for en oppfatning av hvordan vedtektene rent faktisk er å forstå, og ikke begrenser seg til en mer pragmatisk holdning til dem, jf. Tore Bråthen, Personklausuler i aksjeselskaper (1996) side 157. Samme sted heter det at praksis ikke kan tillegges avgjørende vekt hvis den ikke bygger på en bevisst stillingtagen til hvordan vedtektene er å forstå.
- (70) Jeg finner det klart at Wæraas' stemmegivning for et helt marginalt antall aksjer ut over stemmerettsbegrensningen, ikke representerer noen bevisst stillingtagen i identifikasjonsspørsmålet fra generalforsamlingens side. Det spiller derfor ingen rolle om situasjonen kan likestilles med situasjonen mellom holdingselskap og heleide konsernselskaper eller mellom konsernselskaper der en aksjonær er kontrollert av en annen aksjonær. Jeg finner det også klart at aksepten av Wæraas' stemmegivning for den marginale overskridelsen er utslag av en pragmatisk holdning, og ikke er resultat av noen oppfatning av identifikasjonsspørsmålet.
- (71) Dette endres ikke av at det av protokollen for generalforsamlingen i 2010 flere ganger er vist til selskapets "praksis" som grunnlag for å endre vedtektenes § 9. For spørsmålet om betydningen av en eventuell praksis har det langt større interesse at både Wæraas, HTG

og indirekte de øvrige aksjonærselskapene, som nevnt tidligere, i generalforsamlingen for 2009 innrettet seg etter det klare rådet MBL hadde avgitt og hver bare avga stemme innenfor vedtektsbegrensningen.

- (72) Styrets godkjenning av spredningssalgene etter vedtektenes § 11 er etter min oppfatning helt uten relevans for identifikasjonsspørsmålet. Det følger av kompetanseforholdene i et aksjeselskap at et styre hverken direkte eller indirekte kan disponere i stemmerettsspørsmål ettersom dette hører under generalforsamlingen. Jeg tilføyer at det i saken heller ikke er noe som tyder på slike disposisjoner fra styrets side.
- (73) Jeg er etter dette kommet til at selskapene i Polariskonsernet skulle ha vært identifisert i generalforsamlingen i 2010, og at vedtakene om vedtektsendringer, med tilhørende styrevalg, dermed er ugyldige. Dette skyldes at vedtakene, når disse aksjonærene ses under ett, ikke har oppnådd det nødvendige totredjedels flertall.
- (74) De ankende parter har etter dette vunnet saken fullstendig og skal etter hovedregelen tilkjennes sakens kostnader, jf. tvisteloven § 20-2. Saken har ikke voldt tvil, og jeg kan ikke se at noen av unntaksbestemmelsene i § 20-2 tredje ledd kommer til anvendelse. Kostnader tilkjennes etter dette for alle instanser.
- (75) Tingretten har tilkjent kostnader med 68 541 kroner. For lagmannsretten er kravet 75 823 kroner inklusive kostnader. Det er videre krevd dekning av salær for Høyesterett med 276 000 kroner. Merverdiavgift kommer i tillegg med 69 000 kroner. Videre er det krevd dekning av rettsgebyr som utgjør 23 220 kroner. Ankemotparten har hatt innsigelser til salærkravet for Høyesterett. Jeg finner kostnadene nødvendige og legger oppgaven til grunn.
- (76) For alle retter inklusive rettsgebyret for Høyesterett tilkjennes etter dette til sammen 512 584 kroner.
- (77) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Beslutningen om endring av vedtektenes § 5 og § 9 samt beslutningen om valg av styremedlemmer i generalforsamlingen i Nordavis AS avholdt 22. mars 2010, er ugyldige.
2. I sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett betaler Nordavis AS til Tore Wæraas og Vidar Øie Nilsen i fellesskap 512 584 – femhundreogtolvtusenfemhundreogåttifire – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

- (78) Dommer **Stabel:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (79) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (80) Dommer **Kallerud:** Likeså.
- (81) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (82) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Beslutningen om endring av vedtektenes § 5 og § 9 samt beslutningen om valg av styremedlemmer i generalforsamlingen i Nordavis AS avholdt 22. mars 2010, er ugyldige.
2. I sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett betaler Nordavis AS til Tore Wæraas og Vidar Øie Nilsen i fellesskap 512 584 – femhundreogtolvtusenfemhundreogåttifire – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

Riktig utskrift bekreftes: